

به نام خداوند جان و خرد

مدیریت منابع انسانی

اهداف رفتاری فصل

تعریف تحلیل شغل

شناخت روش های تحلیل شغل

تبیین کاربردهای شرح شغل و شرایط احراز

تبیین و تشریح رویکردهای طراحی شغل

کلمات کلیدی

تحلیل شغل

طراحی شغل

شرح شغل

شرایط احراز شغل

رویکرد ارگونومیک

رویکرد انگیزش

پرسشنامه تحلیل پست

پرسشنامه مقیاس مشترک

شبکه اطلاعات شغلی

ثبت جریان کار

مراحل تحلیل شغل:

□ تحلیل شغل کاری تخصصی است و باید توسط کارشناسان ماهر و آموزش دیده انجام شود.

روش های تحلیل شغل:

۱- مشاهده:

- برای تحلیل مشاغل ساده، یکنواخت و نسبتاً تکراری به کار می رود.
- تحلیل شغل از طریق مشاهده مستقیم کاری تخصصی است.

۲- مصاحبه :

- متداول ترین شیوه جمع آوری اطلاعات درباره مشاغل است.

انواع مصاحبه:

۱. آزاد: چهارچوب مشخص و از پیش تعیین شده ای وجود ندارد.
۲. بسته: کاملاً مشخص است و سوالات از قبل تعیین شده است.

۳- ثبت جریان کار:

- بهترین روش برای کسب اطلاعات دست اول درباره چگونگی انجام کار است.
- بسیار هزینه بر و زمان بر است.

۴- گروه کانونی

- مصاحبه با همه کسانی که مشاغل یکسانی در سازمان دارند.

۵- پرسشنامه:

- کم هزینه ترین روش جمع آوری اطلاعات می باشد.
- مناسب برای زمانی که اطلاعات زیادی با هزینه کم می خواهیم به دست آوریم.
- باید دقت داشت تعداد سوالات کم باشد و سوالات ساده و قابل فهم باشد.

پرسشنامه تحلیل پست:

- یکی از روش های کمی مناسب و متداول برای تحلیل شغل است.
- فعالیت های هر شغل به ۶ طبقه اصلی تقسیم و مولفه های مهم در هر یک از طبقات ۶ گانه شناسایی می شود. طبقات شامل: داده های اطلاعاتی، فرآیندهای ذهنی، خروجی کار، روابط با دیگران، زمینه شغلی و خصوصیات دیگر

پرسشنامه تحلیل شغل فلیشمن:

- برای جمع آوری اطلاعات از متصدیان یا خبرگان امر به کار می رود.
- توانایی های لازم برای انجام شغل را شناسایی و بر این اساس شغل را ارزیابی می کند.
- شامل ۵۲ دسته از توانایی هاست.

پرسشنامه شرح پست مدیریت:

- پرسشنامه ای بسیار جامع که مسئولیت های مدیران را توصیف می کند.
- در ۱۵ بخش دسته بندی شده است.

پرسشنامه مقیاس مشترک:

- برای مشاغل مدیریتی و غیر مدیریتی به کار می رود.
- دارای هشتاد بعد کاری می باشد.

تدوین شرح شغل

□ منابع برای تحلیل شغل:

- متصدی فعلی شغل
- سرپرست
- تحلیلگران بیرونی (بهترین منبع)
- مطالب منتشر شده توسط دولت

تدوین شرح شغل

- ❖ مثال: وزارت کار آمریکا بر اساس تحلیل شغل کارکردی، فرهنگ عناوین شغلی را منتشر کرد. شامل ۱۲ هزار عنوان شغلی و شرح آن ها بود. سپس شبکه اطلاعاتی شغلی (اونت) را جاگزین کرد. که شامل اطلاعات عمومی در مورد ۱۰۰۰ شغل است.
- سازمان باید بین نیازمندی های شغل و ویژگی های شاغل بوسیله تحلیل شغل تناسب برقرار کند.
- یکی از اصلی ترین اجزای تحلیل شغل، شرح شغل است که شامل فهرستی از وظایف، فعالیت ها و مسئولیت ها و شرایط احراز شغل برای یک عنوان شغلی است. این فهرست امکان ارزیابی عملکرد فرد را در شغل فراهم می کند.

مولفه‌های شرح شغل

۱- شناسنامه شغل:

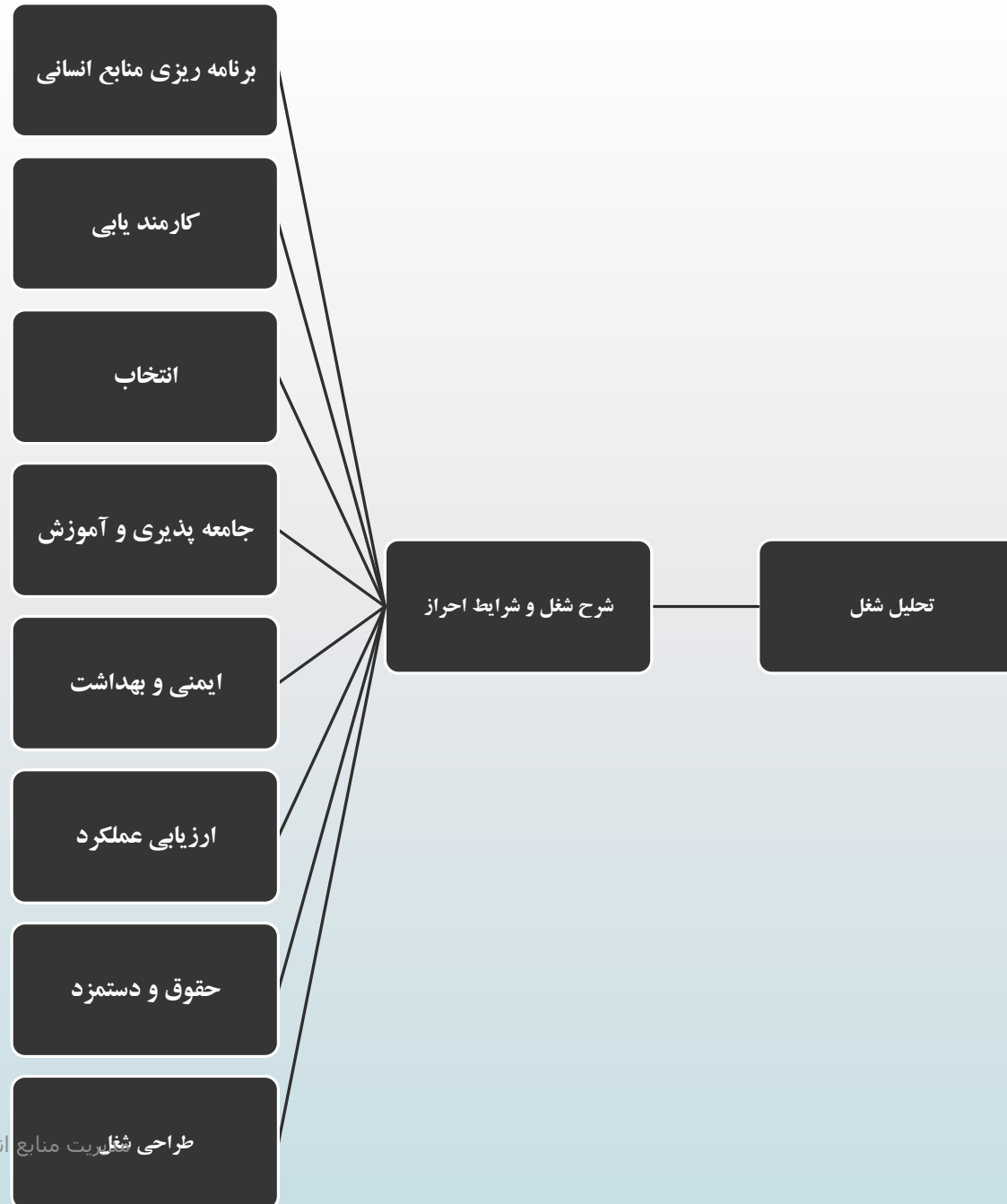
- ۱.۱. عنوان شغل
- ۱.۲. شماره پست سازمانی
- ۱.۳. تاریخی که شرح شغل نوشته شده است.
- ۱.۴. تصویب کننده: کسی که به شرح شغل رسمیت می‌بخشد.
- ۱.۵. جایگاه شغل در ساختار سازمانی (واحد مربوط)
- ۱.۶. رتبه شغل

مولفه‌های شرح شغل

- ۲- **خلاصه شغل:** وظایف اصلی و نوع ارتباط اداری متصدی شغل با دیگران در داخل و خارج سازمان.
- ۳- **شرح وظایف، اختیارات، مسئولیت‌ها:** جزئیات وظایف، حدود اختیارات و تصمیم‌گیری، افرادی که از او دستور می‌گیرند، سقف بودجه را مشخص می‌کند.
- ۴- **معیارهای سنجش عملکرد:** فهرستی از استانداردها که بتوان متصدی را ارزیابی کرد.
- ۵- **شرایط کار:** شامل انواع آلودگی‌ها، گرما یا سرمای شدید، خطرات شغلی است.

تدوین شرایط احراز شغل

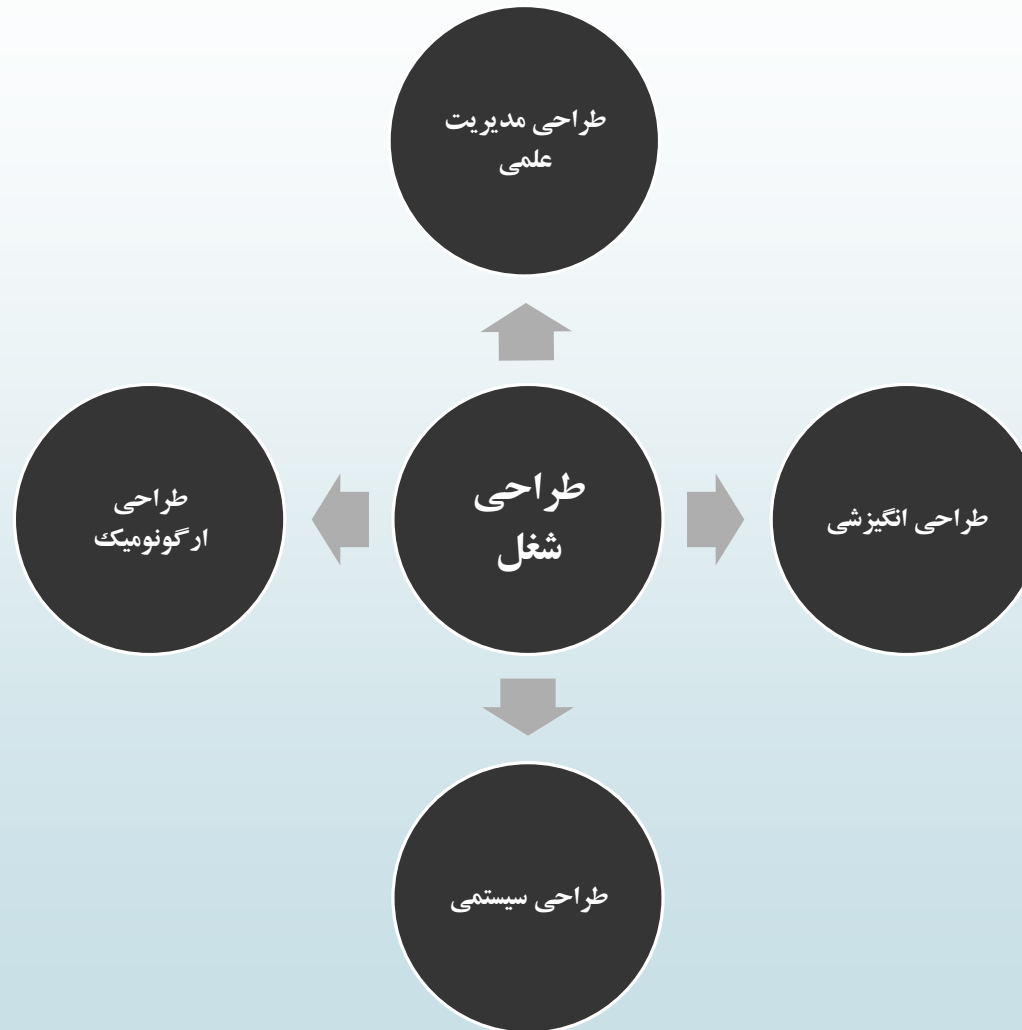
- ❑ در شرایط احراز خصوصیت ها، قابلیت ها، تجربیات، دانش، و مهارت‌های لازم برای متصدی شغل بررسی می‌شود.
- ❑ فرم شرایط احراز راهنمای خوبی برای کارمند یابی است.
- ❑ اوقات از روش آماری تعیین ارتباط بین متغیرهایی مثل قد، قوه بینایی، قدرت جسمی، زبردستی، هوش، و ویژگی‌های شخصیتی با موفقیت در شغل استفاده می‌شود.

کاربرد شرح شغل و شرایط احراز

- استراتژی های سازمان تعیین کننده وظایف اصلی است و طراحی شغل باید در راستای استراتژی های سازمان صورت گیرد. استراتژی به وظایف واحد ها تبدیل و وظایف واحد ها به قسمت های کوچکی که یک نفر بتواند انجام دهد، تقسیم می شوند.
- طراحی شغل یعنی مشخص کردن و در کنار هم قرار دادن وظایفی که به صورت یک واحد کاری توسط یک فرد با قابلیت ها و مهارت های خاص قابل انجام است و انجام آن بخشی از نیاز سازمان را برطرف می کند.

رویکرهای طراحی شغل

□ رویکردهای مختلف طراحی شغل عبارت است از:

۱- رویکرد مدیریت علمی :

- رایج ترین شیوه طراحی شغل این روش است.
- در روش تیلور بهترین روش آن است که با استفاده از تکنیک های زمان سنجی و حرکت سنجی حرکات اضافی حذف گردد.
- این روش مناسب مشاغل تکراری و ساده است.
- کاربرد این روش موجب کاهش هزینه، افزایش ستاده، و خستگی کمتر می شود.

۲- رویکرد انگیزشی:

- تقسیم کار به اجزای کوچکتر موجب بی انگیزگی، نارضایتی، خستگی، فشارهای روانی و کاهش عملکرد کارکنان می گردد.
- **نظریه دو عاملی فردریک هرزبرگ:** فقدان عوامل نگهدارنده باعث نارضایتی می شوند ولی وجود آنها تاثیری در رضایت ندارد. وجود عوامل انگیزاننده باعث رضایت شغلی می گردد.
- **نظریه فعال سازی:** معتقد است که باید با ایجاد تنوع در کار کارکنان را فعال تر کرد.

□ **مدل ویژگی های شغل هاگمن و الدهام:** کارکنان هنگامی انگیزه دارند که حس کنند شغلشان با معنی و ارزشمند است. در این نظریه به ابعاد زیر توجه می شود. هر چه این ۵ مولفه در شغلی بیشتر باشد، شغل برانگیزاننده تر خواهد بود.

❖ تنوع مهارتی

❖ هویت وظیفه

❖ اهمیت وظیفه

❖ استقلال

❖ بازخورد

□ کاربردهای مدل ویژگی‌های شغل در سازمان‌ها عبارتند از:

- توسعه شغلی: گسترش انواع وظایف یک شغل
- ارتقای شغلی: ترکیب چند شغل ساده مرتبط با هم
- چرخش شغلی: چرخش فرد در مشاغل مختلف
- غنی سازی شغلی: توانمندسازی کارکنان با افزایش قدرت تصمیم‌گیری، اختیارات و مسئولیت‌ها
- ایجاد تیم‌های کاری خودگردان
- ساعات کاری شناور
- تسهیم شغل
- کار از راه دور

۳- رویکرد سیستمی:

- طراحی با هدف کل نگری و ظرفیت ذهنی کارکنان است.
- تقسیم فعالیت ها به بخش های کوچک و ساده درست نیست و بهتر است مجموعه ای از کار های مهم و متنوع و منعطف به تیمی از افراد واگذار شود. از نظر کارکنان شغل زمانی خوب طراحی شده است که دارای خصوصیات زیر باشد:
- ❖ ساده یکنواخت و تکراری نباشد.
- ❖ تنوع و آزادی داشته باشد.
- ❖ امکان رشد و پیشرفت شاغل را فراهم کند.

۴- رویکرد ارگونومیک:

□ طراحی با هدف ایمنی و بهداشت سازگار سازی شغل با وضعیت فیزیکی افراد ، با توجه به عوامل زیست‌شناختی و روان‌شناختی. در این روش سعی می شود عوارض نامطلوب فیزیولوژی که در اثر انجام کار غلط به وجود می آید پیشگیری شود.

سوالاتی برای بحث

تحلیل شغل و چگونگی آن را تشریح کنید؟
روش های تحلیل شغل را توضیح دهید؟
کاربردهای شرح شغل و شرایط احراز را بنویسید؟
رویکردهای طراحی شغل را توضیح دهید؟

منابعی برای مطالعه بیشتر

مدیریت منابع انسانی پیشرفته جلد ۱، قلی پور، سازمان مدیریت صنعتی

مدیریت منابع انسانی پیشرفته، عباس پور، سمت

مدیریت منابع انسانی، حاجی کریمی و رنگریز

www.onetonline.org